

AUTISTA ANDREJ: Autisti nerozumejú našmu svetu, z bezradnosti sa u mnohých prejavujú destruktívne sklonky.

15. 4. 2018 · NOVÝ ČAS NEDĚĽA

Jozef Šóth (56), neurológ a otec autistického dieťaťa:

Na autistov a ich rodičov tento štát kašle!

ANDREJ ĎURÍČEK • FOTO AUTOR, DRAHUŠKOVSKY

Autizmus. Záhadná diagnóza, ktorá postihuje čoraz viac detí. Aké je to vychovávať autistické dieťa? O tom sme sa rozprávali s neurológom Jozefom Šóthom, ktorý spolu s inými rodičmi vybudovali centrum Drahuškovo. V ňom našiel spokojný život aj jeho syn Andrejko (29).

**OTEC
A LEKÁR:
Neurológ
Šóth tvrdí,
že štát pri
autistoch
zlyháva.**

❓ Ako a kedy ste vlastne prišli na to, že váš syn je autista?

Mali sme dvojčičky a rýchlo sme si všimli, že jeden syn sa správa inak ako ten druhý. Andrejko nechápal, čo od neho chceme, prejavoval sa monotonými stereotypnými pohybmi, nerozumel nám... Z toho vyplývali poruchy správania - búchal okolo seba, bil aj sám seba. Ja som sice ako lekár vedel, čo je to autismus, ale nebolo mi to nič platné, lebo v tom období iba veľmi málo odborníkov na Slovensku vedelo, ako autistom pomôcť. Život s autistom je strašne ťažký a to dieťa trpí.

❓ Väčšina ľudí má o autistoch predstavu, že sú to akisi geniaľní čudaci. Niečo ako z filmu Rain Man. Do akej miery je takáto predstava pravdivá?

Tento mýtus treba zbúrať. Veľakrát som sa stretol div nie s tým, že si ľudia mysleli, že keď mám autistické dieťa, tak som šťastný človek. Vedaj Isaac Newton bol autista, aj Einstein... Lenže všetko je inak. Keď si predstavíte toho Rain Mana, to bol nepoužiteľný človek, ktorý nevedel žiť sám. Čo na tom, že vedel hned zrátať, kolko špáradiel spadlo zo stola? Na čo je taká informácia dobrá pre život? Ale keď chcel prejsť cez ulicu a naskočila červená, začal sa uprostred cesty. A pritom to, čo mal Rain Man, je tzv. Aspergerov syndróm, čo je miernejšia forma autismu. To sú tí vysoko funkční autisti, ale takých je iba zopár percent.

❓ Ale zapojiť do spoločnosti sa vedia, však?

Poviem vám jeden zážitok... Raz za mnou prišla matka, ktorej syn bol vysoko funkčný autista. Skončil vysokú školu, sám si robil magisterskú prácu o autizme. A ona mi povedala, čo by dala za to, keby nemala takého autistu, ale takého s ťažkým mentálnym postihnutím, o akých sa my stárame v našom zariadení Drahuškovo.

❓ To znie čudne.

Vôbec nie. Zoberme si napríklad nášho syna Andrejka. On má sice väznu poruchu správania s destruktívnymi a samodestruktívnymi sklonmi, ale kam ho dáme, tam je a máme kontrolu nad tým, čo sa s ním bude diať. V Drahuš-

kove sme mu a jemu podobným deťom vytvorili chráne- ný priestor, kde žijú. Ale vy- soko funkčného autistu ne- môžete uzavrieť, on si robí, čo chce. Môže sám urobiť čokoľvek. Môže podpisovať dokumenty, ak nie je zbavený svojprávnosti, skrátka rodičia sú z neho bezradní...

? Pribúda autistov, alebo sa o tom iba viac hovorí?

Výskyt porúch autistického spektra rastie, hovorí sa dokon- ca o epidémii autizmu...

Je za tým veľmi ve- la. Vplyvov, spomínajú sa napríklad očkovacie vak- ciny naviazané na ťažké ko- vky, civilizačné vplyvy, po- užívanie mobilných telefónov a mnohé iné...

? Keď sa dnes rodičom narodí autistické dieťa, sú na tom lepšie ako pred 20 rokmi?

Nepochybne áno. Vtedy sa o tom ešte veľa nevedelo. My sme netušili, čo máme s naším synom robiť. Andrejko mal tri-štyri roky, keď sme spolu s ďalšími rodičmi za- ložili Spoločnosť na pomoc osobám s autizmom. Riešili sme veci, ktoré nám prinášal život, ako deti rástli. Napríklad, kam pôjdu do školy? Nechceli sme sa totiž zmieriť s tým, že, ako sa vtedy tvrdilo, autisti sú nevzdelenatelní. Dnes sú už po celom Slovensku štandardom špeciali- zované triedy so štyrmi žiakmi, ktorým sa venujú štyria učitelia...

? Teda aj autistické deti sa v škole naučia čítať, písat, počítať?

Dôležité je, že pre autistov už dnes existujú pedagogickej normy, postupy, ako a čo sa učia. Nás syn sa naučil napísat tlačeným písmom Andrejko, čo je jeho podpis.

? A vie, že je to jeho pod- pis?

Otzáka je, či na tom vôbec záleží. Špecializované vzde- lávanie nie je určené pre autistov s ťažkým mentálnym postihnutím, ktorých je určite viac ako polovica. Pre nich nie je dôležité, či sa naučia akademickým zručnos- tiam, ale to, že žijú v chráne- nom prostredí, kde sú šťast- ní. Napríklad pre našich

klientov sú didaktickými po- môckami aj živé sliepočky, zajkovia, o ktorých sa môžu starať...

? Kde sa zariadenie Dra- huškovo nachádza a ako funguje?

Centrum sme si vybudova- li spolu s inými rodičmi pre naše deti, lebo takéto zaria- denie predtým nebolo. Na- chádza sa na kopaničiach pri Myjave v obci Krajiné a desiatke klientov posky- tuje chránený priestor,

kde sú šťastní. Na Slo- vensku sú podľa našich vedomostí spolu s naším Drahuškovom iba štyri centrá pre autistov, ktoré by mohli byť modelom, ako by takéto centrá mohli vyzeráť. Ale udržať ich existencie je ve- lmi ťažké. Náklady na vybu- dovanie a prevádzku takého- to zariadenia sú enormné, je to zhruba dvojnásobok v porovnaní s inými zariadenia- mi sociálnej starostlivosti. Na 10 klientov potrebujeme 23 zamestnancov, aby mohli mať vytvorené zodpoveda- júce podmienky na život. A pritom, ako sme objektívne zistili, na Slovensku nie je ani jediné voľné miesto na umiestnenie klienta s autizmom v špecifických pod- mienkach, pričom je u nás viac ako 38 000 autistov.

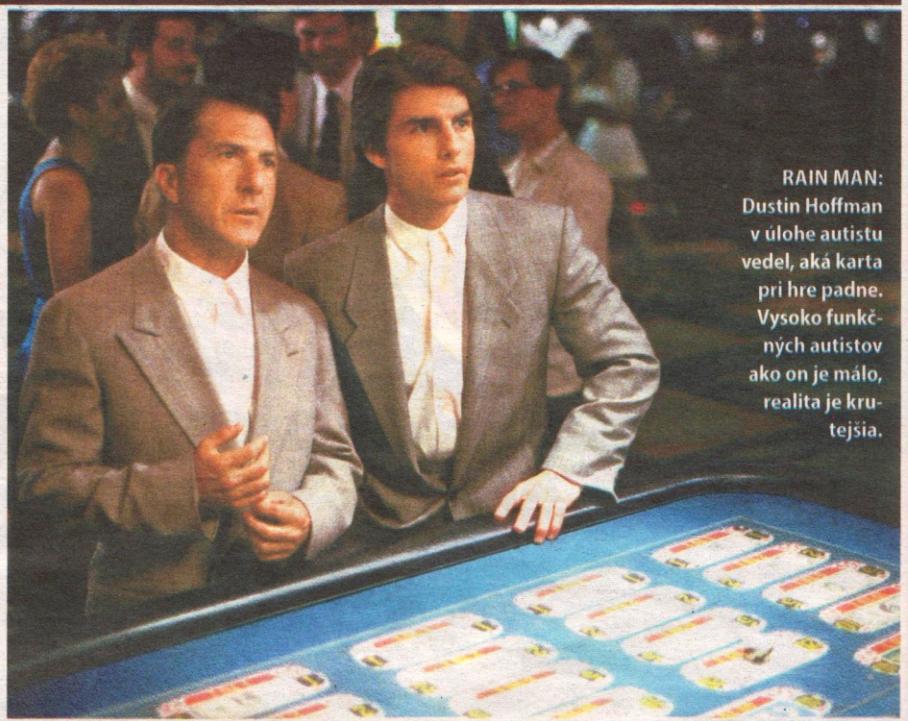
? Je vám v tom štát nápo- mocný?

Absolútne nie. Štát sa o au- tistov nestará. Zodpovednosť presunul na samosprávne kraje, ale nedal im na to do- statok finančných prostriedkov. Ja stále chodím po mi- nisterstvách, ale ich pomoc spočíva v tom, že sú pripravení len niečo pripomien- kovať, akreditovať, certifi- kovať... A keď im poviem,

že my potrebujeme peniaze na prevádzku, tak povedia: „Jáááá, to choďte za županom, my máme delimitáciu štátnej správy.“ A župan ne-

má peniaze, on potrebuje opravovať cesty, starat sa o senio- rov atď. A po- tom sa stane, že jeden samosprávny kraj nám ako ekonomicky oprávnený náklad neuznal napríklad stravu klientov. Ako je toto

JJ Rodičia sú bezradní, tento antisociálny systém ich necháva

RAIN MAN:
Dustin Hoffman
v úlohe autistu
vedel, aká karta
pri hre padne.
Vysoko funkč-
ných autistov
ako on je mälo,
realita je kru-
tejšia.

BRATIA: Andrejko (vľavo) a Marek sú dvojčaťa. Autista je len Andrej.

DRAHUŠKOV: Centier, ako je toto, je minimum. Pritom autistov sú tisícky.

ŠŤASTNÝ
ANDREJ:
V centre
Drahuškovo
má bezpeč-
ný svet.

možné?

? Centier pre autistov je mälo, ich kapacity sú ob- medzené. Kde teda končia ostatné autistické deti?

Doma. Ich rodičia sú bez- radní a zúfalí. Nemôžu plno- hodnotne chodiť do práce, veľákrát otcovia od ta- kýchto detí odchádzajú, matky sú psychicky zrútené... A tento absolútne antisociálny systém ich nechá v tom samých bez pomoci. Keď ro-

dičia nezvládajú mať autis- tu doma, snažia sa to dieťa niekom umiestniť a je im už jedno kam. Nešpecializova- né zariadenia nemajú mož- nosti, ako sa o autistov po- stará. Pritom tieto deti ne- potrebujú žiadne lieky, lebo na autizmus neexistujú tab- letky. Kompetentných poli- tikov by mali tieto problé- my zaujímať. Keď vytvoríme

pre postihnuté deti adekvátne zariadenia, odbremeníme tým rodičov, ktorí potom budú môcť znova naplno žiť, chodiť do práce, pri- spievať do ekonomiky štátu. Práve preto by sa nemal štát zbaňovať zodpovednosti za takto postihnutých obča- nov a vyhovárať sa na „deli- mitáciu štátnej správy na sa- mosprávu“.